



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Prima. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40233

12 De Antiphonis, Capitulo, Hymno, Versu, Antiph. Cantici, Cantico, & Orat. infra suis locis. Hymni non meminit Amalar. meminit Hugo in *Spec. Eccles. cap. 3.* ad excitandam mentem pro intelligentia proximi Cantici Euangelici, inquit *idem lib. 2. de Off. cap. 8.* Versus dicitur ante Canticum, vt magis attenti simus ad verba Cantici, Amalar. *lib. 4. cap. 45.* vel, vt excitemur ad credendum ea quæ promittuntur in Cantico, Dur. *lib. 5. cap. 4.*

13 Cur autem primo loco Canticum *Benedictus* in Officio dicitur, cum non fuerit in Euangelio Canticum primum? An quia à Vesperis inchoatur Officium, in quibus primum cantatur Canticum? An quia, vt ait Duran. *loco cit.* Zacharias loquitur cum Ioanne, qui est Aurora ante Christum Solem? & in aurora quidem Laudes dicuntur magis congruè. An quia de lumine fit mentio, *Illuminare his*, &c. quod est Matutinæ horæ proprium? De Oratione post Canticum omnes meminere Auctores. De Precibus, Suffragijs, Fine, Antiphonis finalibus in suis Capitibus *Sectione sequenti* cum reliquis agemus.

De Prima.

CAP. III.

1 **P**rima vocabulum ad rem nostram vsurpatur in Regula sancti Benedicti *cap. 16.* & in Conc. Cabilonensi II. Res ipsa est antiquior, tempore Cassiani expressè cæpta, de qua ipse *lib. 3. Instit. monast. cap. 4.* cuius vestigium potiùs, quàm res ipsa tota, videtur haberi apud Athanas. *lib. de Virginit. Sol,*

inquit, exoriens videat librum in manu tua, id est Psalterium; & loquitur de prece post Laudes, quæ ante Solis ortum complebantur. Volunt, S. Clementem loqui de Prima, cum ait *lib. 8. Constit. cap. 34.* Precationes facite manè, Turrianus *ibi*, & Durand. *l. 3. de Ritib. cap. 7.* & Suar. *lib. 4. de Horis Can. cap. 5. num. 8.* Negant Radulph. *Proposit. 14.* qui expressè docet, Primam & Completorium non ante Cassianum fuisse, & Francolinus *1. par. capite 14. num. 6.*

2 Quidquid sit de origine, affines horæ sunt Prima & Completorium, sicuti Laudes & Vesperæ; nam vtroque Confessio. Quatuor Psaltri, Hymnus, Capitulum & Responsorium immobiliter dicuntur: Canticum quoque Simeonis est immobile, cui responderet Symbolum sancti Athanasij in Dominicis immobile. Quæ omnia apta sunt initio diei & noctis, vt armemur contra hostes diurnos & nocturnos, ex Radulph. *loco cit.* Præclare Ambrosius *Ser. 43. & in Hexaem. lib. 5. cap. 12.* de auibus loquens ait: Quis sensum hominis gerens, non erubescat sine Psalmorum celebritate diem claudere & adoriri; cum etiam aues suaui modulatione & dulci carmine ortus dierum ac noctium prosequantur? Hæc de Prima & Completorio simul.

3 Post ortum Solis Prima congruentius recitatur; tum ex origine apud Cassianum expressè; tum ex Hymno, *Iam lucis orto sidere*; tum ex Auctoribus pluribus citatis à Francol. *cap. 15. num. 14.* Primò, vt sicut ouibus, quæ noctu custodiuntur in ouilibus inclusæ, manè ad pascua exeuntibus adest opilio, qui eas dirigat, ducat, defendat à lupis; ita nobis primo diluculo

diluculo surgentibus, Sole oriente, adsit Dominus verus Pastor, Amalar. lib. 3. cap. 2. Deinde, vt ipso Solis ortu Solem iustitiæ nobis orientem postulemus, Raban. 2. Instit. cap. 3. Denique ex Ruper. lib. 3. cap. 3. de Diuin. Offic. prima hora diei quærendum primùm est regnum Dei; & primæ cogitationes Clericorum, tamquam quædam lucis primitiæ, Deo sunt offerendæ.

4 Ordo Prima patet in Rubricis. Apud Scriptores de diuinis Officijs sola mentio fit ante omnes Horas de Oratione Dominica, de qua etiam Breu. M. S. antiquiss. de Symbolo quoque Apostolorum apud Polyd. Virgil. de Inuent. rer. l. 6. cap. 2. Initium à Deo in adiutorium habetur ex Amal. lib. 3. cap. 2. cum Gloria Patri. de Hymno Amalar. non meminit, sed Hugo meminit in Spec. Eccl. cap. 3. Antiphonam nemo notat nisi Radul. Prop. 14. qui vnam & solam Antiphonam singulis Horis tribuit.

5 Psalmi in Dominicis quatuor, Gemma an. lib. 2. cap. 58. in Ferijs totidem, ex Durando lib. 5. Rat. cap. 5. Additi sunt alij, qui secundo loco ponuntur; qui idem dicebantur omnes ante Pium V. in Dominicis, ex Breu. M. S. & impressis: nunc distributi sunt per Ferias, tamquam Psalmi olim assignati Prima: tum verò etiam ne de Psalterio quidquam supersit. Et in Dominica quidem dicitur Psalmus *Confitemini*, quia in eo habetur Versus, qui est de Resurrectione Domini, quam significat dies Dominica: *Hæc dies, quam fecit Dominus*, &c. Psalmus assignatus Feriæ 2. habet pro titulo, *Prima Sabbati*. quare & conuenit dici saltem prope Dominicâ. Fortè etiam Psalmus Feriæ 5. datus est, in

quo agitur de mensa, refectione, pasceus; quia significant Eucharistiam Feriæ 5. institutam. Psalmus autem Feriæ 6. totus est de Passione Domini. Cùm autem nullus supersit Psalmus qui assignari queat Sabbato, in quo etiam sapiùs fit de B. Virgine, idèò Sabbato quatuor Psalmi nunquam dicuntur. Quaternarius hic Psalmorum numerus denotat, quòd in quatuor mundi partibus doctrina quatuor Euangelistarum laudatur, Dur. loco cit. Vnde statim.

6 Subditur Symbolum S. Athanasij; quia doctrinæ Euangelicæ, quam significant quatuor Psalmi, fundamentum est Fides, idem loco cit. qui & addit, initio diei idèò recitari, quia Fides est initium salutis. Plura de hoc Symbolo in proprio capite.

7 Verùm in Festis Psalmi tres dicuntur tantùm, Radulph. Prop. 10. vt etiam toto tempore Paschali, ob temporis, inquit, iucunditatem, quæ laborem multa cauendi excludit. Amal. autem lib. 3. cap. 2. tres idèò dici putat, quia pro tribus horis, à Prima ad Tertiam, laudandus est Deus trinus, & armandi sumus contra tres hostes. Hugo in Spec. cap. 3. quinquenarium numerum in tribus Psalmis obseruat, ad muniendos quinque sensus; Gemma lib. 2. cap. 58. ad quinquepartitam per Christi Vulnera passionem initio diei recolendam. Explicat Durandus Hugonem loco citato, quòd diuiduntur duo Psalmi, *Beati immaculati*, & *Retribue*, in quatuor octonarios, qui sunt veluti quatuor Psalmi; & in Hebræo textu apparet hæc in quatuor partes distinctio. Primus Psalmus, *Deus in nomine tuo*, &c. dicitur pro toto itinere & cursu diei contra hostes aptissimus, & Psalmus,

Beati

Beati immaculati, plenus est morali instructione. Hæc fuffus Amalar. *de Ordin. Antiph. cap. 6.*

8 De Capitulo, quod Amalarius omittit scribere, scribit Hugo *libro 2. cap. 1.* & Lectionem vocat. De Responforio breui, de quo idem Hugo, nihil Amalarius: de Oratione, cuius Hugo meminit: de Precibus, quas Amalar. innuit: de Confessione, de qua Gemma *lib. 2. cap. 64.* de Martyrologio, de quo Gemma *libro 2. cap. 58.* de *Pretiosa*, cum reliquis usque ad finem, de quibus Hugo *2. de Offic. cap. 2. & Radulph. Propof. 14.* distinctius & plenius *Sectione sequenti* differemus.

9 Illud hoc loco notandum est, Orationem illam, *Sancta Maria, & omnes Sancti, &c.* esse antiquissimam, & in Ordine Romano legi: ter quoque dici, *Deus in adiutorium*, vt præsentia & præterita deleamus, & futura peccata caueamus, Hugo *loco citato*: vel, vt armemur contra diabolum, mundum & carnem in nomine Trinitatis, Durandus *lib. 5. cap. 5.* Nullum tamen ad hæc verba, *Deus in adiutorium*, formatur Crucis signum.

10 Absolutio item Capituli cum Lectione & Capitulo Nonæ sæpius concluditur; quia prædicta, quæ extra Primam existimantur esse, dicuntur à Regularibus in Capitulo, ex Gemma *lib. 2. cap. 58.* & ad Lectionem communem post Horam Primam conueniebant Monachi, ex Amalar. *de Ordine Antiph. cap. 7.* Vice cuius legitur hodie (& hoc nomine vocatur in Breuiario) Lectione breuis. Idem Amalarius *lib. 4. de Offic. cap. 3.* putauit, additam fuisse in fine Lectionem hanc breuem pro Ca-

pitulo, quod post Psalms Primæ non legebant antiqui.

11 Sed cur, quando Lectio breuis non habetur propria, sumenda est de Capitulo Nonæ? An, quia Capitulum Nonæ in Festis solet esse finis Epistolæ quæ legitur in Missa? vt scilicet finis Epistolæ finem imponat Primæ Horæ.

12 Denique Prima & Completorium non variantur, sicut aliæ Horæ, in quibus Capitula, Responforia, Versus, Oratio variantur; quia principium & finis operum nostrorum firmiter sunt tribuenda Deo, ait Hugo *lib. 2. de Off. cap. 1.*

De Horis, Tertia, Sexta, & Nona.

CAP. IV.

1 **H**Æ tres Horæ notissime fuerunt Apostolorum tempore, ad preces Deo fundendas, vt suprâ docuimus *Sect. 1. cap. 2. num. 1. pag. 2.* insigniores erant in rebus humanis, ait Tertull. *in lib. de Ieiunio*, & solemniores in orationibus diuinis. quod ibidem confirmat exemplo tum Danielis, qui ter orabat in die; tum Apostolorum, vt & nos loco citato diximus.

2 Præter eas, quas loco citato attulimus, rationes mysticas de his tribus Horis, possumus addere, quod hora *Tertia* datus fuit Spiritus sanctus, quem & nos petimus in Hymno ad Tertiam; lex noua data est Apostolis, de qua nos dicimus, *Legem pone mihi Domine, &c.* Hæc Duran. *lib. 5. cap. 6.* Hora *Sexta* Deus visus est Abrahamæ in Valle Mambre; Ioseph cum suis fratribus prænatus est; Ruth Moabitibus excepta est à Booz; cum Samaritana